

Gospod urednik!

Prav na kratko bi rad nekaj povedal, če mi dovolite. Zdi se mi umestno, da vas opozorim na nekaj, kar naj izve tudi javnost, in vas tako prisim, da bi te le moje vrstice tudi objavili v vašem listu.

Nek imenitni ljubljanski gospod, ki mu ne gre preveč slabo, saj je večkratni miljonar, je vložil na »Prevođe« prošnjo za dodatno delavsko živilsko nakaznico. Kaj pravite k temu, gospod urednik?

Ne glede na to, da ta gospod ne opravlja poslov, ki bi mu dajali pravico do dodatne živilske nakaznice, se zdi človeku nekaj nepojmljivega, kaj vse si nekateri dovoljuje oziroma bi si radi dovolili na račun tistih, ki so dodatnih obrokov živil v resnicni potrebnih?

R. F.

Gospod urednik!

Velika Ljubljana si je brez dvoma iz sreca začela toplih spomladanskih dni, še prav posebno pa sončnik nedelj, saj bi si gotovo vsak rad privoščil toliko potrebnega razvedrila, vsaš s prehodom v najbljžo ljubljansko okolico, če mu že ni mogoče iti kam daje. Tako je pretekel nedeljo še mene zamikalo, da sem jo mahnil tja proti Šiški, se naučil svetega zraka ter se tako po dolgem času spet enkrat vsaj nekotiko sprostil.

Namen mojega pisana, gospod urednik, pa ni, da bi Vam popisoval, kako lepo je bilo zadnjo nedeljo v sončni naravi, ampak bi Vam rad povedal le tisto, nad čemer sem bil na tem svojem sprehodu — po pravici povem — res žalosten.

V Ljubljani je teko ubrati takšno pot, ki ob njej ne bi bilo vsaj nekaj gostiln, krčm, pivnic, bufetov ali kakor so že imenujejo ta, Ljubljani očividno živiljenjsko potrebna zabavnišča. Pa to naj navezadnje še bo, saj smo se že kar navadili, da moramo vsaj na vsakih sto korakov zadeti na gostilno.

Ko sem zadnjo nedeljo hodil po Šiški, pa se mi je zelo delo le še nekoliko preveč, kar uganjajo naši ljude po bližnjem mestni okoli — ponekod tudi v središču Ljubljane — v času, ko bi bilo na mestu vse pre, kakor pa brezkrbno veseljajoče v zvezi s popivanjem in plesom. Bilo mi je, kakor da vse Šiško proslavlja nekaj zares velikega, da ne rečem smago, seveda takšno, kot si jo zeli precejšči del Šiškarjev in tudi pravih Ljubljjančanov. Saj veste, kakino mislim. Skoraj iz vsake gostilne, ki me je mimo nje peljala pot, je na vse meh udarjal harmonika ko na svatih, vmes pa se je stiskalo poleg zaprlih glasov že precej strdih ljudi še poskočno cepetanje navdušenih plesalcev.

A vendar je oblast — sem se pri tej priliki spomnil — že leta 1911, torej že prvo leto vojne, pri nas strogo prepovedala ples po gostilnah. Ta prepoved je bila spriča težkih vojnih časov resa nadvse umestna in jo je vsa poštena in uvidevana javnost z zadovoljstvom pozdravila, toda očividno je ta prepoved veljala le nekaj časa. Gostilnariji — ne trdim, da vsi — in seveda tudi tisti, ki jih pete le preveč srbe, so potopili potrebni razumljivo, saj smo bili tedaj pod bodočimi — vrgli med »staro žaro, kakor nešteto drugih prepovedi in predpisov. Da bi se ti brezkrbni veseljaki kaj ozirali še na postni čas, si človek skoraj zahteval ne upa.

Je man sedanj čas, ko naša slovenska dežela toliko trpi in iz neštelih, vsak dan svežih ran kreativ, in ko si toliko brezdomcev ne more prevoziti, niti najpotrebejše hrane, kaj šele veseljega razvedrila ob bučni harmoniki, recimo takole v nedeljo popoldan — ali je mor to sedanji čas res tako zelo primeren za takšno brezkrbno veseljajoče. Nekaterim se prepoved plesa po javnih lokalih menda res še vedno zdi nekaj zgoradi lepšega. Ali se ti nebrini in brezkrbni veseljaki res čisto nidi ne zmerno zo to, da danes po naših deželi že zdavnaj več ne poje vesela harmonika in da je neno pesem nadomestila po krvidi narodno vse prej ko zavednih tovorov žalostna pesem puško in strojnico, ki spremjata mrtvaški ples redčih podivinacev.

Očividno veseljmo Ljubljancam prav nič ni kar, kaj se danes dogaja po naši deželi, po naši toliko razbičani Dolenski, Notranjski in drugih na slovenskih tleh. Oni bodo, kakor kaže, še naprej zadovoljno nategovali harmoniko, še naprej plesati in še naprej s harmoniko pokopavati naše najboljše v narodno najbolj zavedne ljudi... Se Vam ne zdi, gospod urednik, da je takšno početje očitno nečerkanje iz tistih, ki se bjejo ne samo zase in so svoj sicer horin, a toliko bolj ljubljent koček zemlje, ampak tudi to večno veselo, večno brezkrbno in brezčutno, a najpametnejšo v najbolj zgodnjščo Ljubljano.

Cas bi še bil, da bi s silo — drugade menda res ne bo silo — potrgali s teh predložnik harmonik iz Ljubljanskega predmesta vso gumbo in tipko, da zaradi preveselja ravanja na eni ne bi bilo toliko upravidenega ogorenja na drugi strani. Ljubljancan,

Cenjeni uredništvo!

Mestna maločleniška družba v Ljubljani gre občinstvu, zlasti tistem do u, ki se vsak dan vozi s tramvajem v službo ali vo drugih opravkih v mesto oziroma iz srednje mesta v njegova bližnjo okolico, vsekakor zelo na roko. Uvedla je bila te pred davnim stalne mesecne vozovnice. S tem ni samo pomagala potujociemu občinstvu v gomotnem ozirom (vojnički z mesecno vozovnico je namreč znalo cenjek), pač pa je s tem v precejšnji meri tudi razbremenila srečevodnika v tramvaju, kar se zlasti občutno poznata ob tistih urah, ko je naval na tramvaj največji, kakor v jutranjih, opoldanskih in večernih urah, ko se uslužbeni vozi na delo oziroma vrnejo z dela domov.

Da bi poslovanje srečevodnikov še bolj olajšala in potujočemu občinstvu še bolj uvelila in cestnočleniška družba svoj čas uvedla tudi prodajo kar certifikat tramvajskih vozovnic. Pravito so, kakor vsem, prodajali te bloke kar trinajstkrat srečevodnik, toda marsikakinemu srečevodniku to ni bilo preveč po godu, predvsem zato, ker je moral za te bloke sam založiti dinar, kar vsem ni bilo tako lahko. Pozneje so zato za-

Ogledalo »Ljubljanske brigade«, najdeno na njenem grobišču

Med vsemi komunističnimi brigadami je brez dvoma ena »najslavnnejša« tako imenovana deseta udarna — Ljubljanska brigada. Pred mesec je ta brigada doživela na Rakitni tako hudo poraz, da do zadnjih dni nismo nicesar silšali o njej. Komunističnemu vodstvu sta šla ta poraz in propagada o polomu ljubljanskih »člaverjev« in »tovarišev« tako na živce, da so po mesecih spet zbrnali okrog 240 ljudi, jih razvrstili v bataljone in vse to znova imenovali »Ljubljanska brigado«.

Ze prve dni preteklega tedna je ta nova »Ljubljanska brigada« prišla na kraj »svojih zmage« — na Rakitno in se pripravljala za napad na Preserje in Podpeč. Ves teden so krožile po Rakitniški planoti komunistične straže in poizvedovalo o položaju v Podpeč, Notranjih goricah, Preserju in v Borovnici.

Gospod urednik!

Velika Ljubljana si je brez dvoma iz sreca začela toplih spomladanskih dni, še prav posebno pa sončnik nedelj, saj bi si gotovo vsak rad privoščil toliko potrebnega razvedrila, vsaš s prehodom v najbljžo ljubljansko okolico, če mu že ni mogoče iti kam daje. Tako je pretekel nedeljo še mene zamikalo, da sem jo mahnil tja proti Šiški, se naučil svetega zraka ter se tako po dolgem času spet enkrat vsaj nekotiko sprostil.

Namen mojega pisana, gospod urednik, pa ni, da bi Vam popisoval, kako lepo je bilo zadnjo nedeljo v sončni naravi, ampak bi Vam rad povedal le tisto, nad čemer sem bil na tem svojem sprehodu — po pravici povem — res žalosten.

V Ljubljani je teko ubrati takšno pot, ki ob njej ne bi bilo vsaj nekaj gostiln, krčm, pivnic, bufetov ali kakor so že imenujejo ta, Ljubljani očividno živiljenjsko potrebna zabavnišča. Pa to naj navezadnje še bo, saj smo se že kar navadili, da moramo vsaj na vsakih sto korakov zadeti na gostilno.

Ko sem zadnjo nedeljo hodil po Šiški, pa se mi je zelo delo le še nekoliko preveč, kar uganjajo naši ljude po bližnjem mestni okoli — ponekod tudi v središču Ljubljane — v času, ko bi bilo na mestu vse pre, kakor pa brezkrbno veseljajoče v zvezi s popivanjem in plesom. Bilo mi je, kakor da vse Šiško proslavlja nekaj zares velikega, da ne rečem smago, seveda takšno, kot si jo zeli precejšči del Šiškarjev in tudi pravih Ljubljjančanov. Saj veste, kakino mislim. Skoraj iz vsake gostilne, ki me je mimo nje peljala pot, je na vse meh udarjal harmonika ko na svatih, vmes pa se je stiskalo poleg zaprlih glasov že precej strdih ljudi še poskočno cepetanje navdušenih plesalcev.

Med ujetniki so na vsak način hoteli čez most. Zato so sipali zlasti naši kupinči, ki je branila most, najhujši ogenj. Po hudem boju se jim je res posrečilo, da so se mostu približali. Ze je približila na most neka tovarišica, ki je klicala tovarišem: »Hura — naprej!« V tem trenutku jo je podrl rafal podpeške domobranske postojanko. Na karsno in na Kobijevo hišo so spustili točo strojniskih krogel. Fantje niso niti za las popustili in prav tako vroče nažigali na drugo stran Ljubljance, od koder je donela harmonika in vresčanje tovarišice.

Komunisti so na vsak način hoteli čez most. Zato so sipali zlasti naši kupinči, ki je branila most, najhujši ogenj. Po hudem boju se jim je res posrečilo, da so se mostu približali. Ze je približila na most neka tovarišica, ki je klicala tovarišem: »Hura — naprej!« V tem trenutku jo je podrl rafal podpeške domobranske postojanko. Na karsno in na Kobijevo hišo so spustili točo strojniskih krogel. Fantje niso niti za las popustili in prav tako vroče nažigali na drugo stran Ljubljance, od koder je donela harmonika in vresčanje tovarišice.

Komunisti so hoteli svoj poraz maščevali v noč med petkom in soboto, med 17. in 18. marcem. Tokrat so napadali na predel pri Preserju, blizu Borovnice in v Podpeč. Tu so prišli pri Zavitarah celo čez Ljubljane.

Tokrat so začeli napadati okrog polnoči. Ko so zvezali zasede, so vrgli tromblonko pred tako imenovanjo konjunično v Podpeč. Tudi tokrat so skušali priti čez most. Ko so videli, da je tak poskus zmanj, je hotela majhna skupina tako imenovanih spontonirjev čez Ljubljane, da bi napadla za britom. Domobrani so zadrževali drhal do ranega jutra in jih večkrat vrgli čez Ljubljane. Ob Ljubljani je obležal Goljuf Luhovik, progrovil delavec iz Novega mesta, rojen na Dolenjem Medvedjem seli pri Trebnjem. Našli so tudi truplo Bukovca Antona, delavca iz Petrine, občina Fara pri Kočevju, rojenega 18. 12. 1912.

Ko so začeli napadati okrog polnoči. Ko so zvezali zasede, so vrgli tromblonko pred tako imenovanjo konjunično v Podpeč. Tudi tokrat so skušali priti čez most. Ko so videli, da je tak poskus zmanj, je hotela majhna skupina tako imenovanih spontonirjev čez Ljubljane, da bi napadla za britom. Domobrani so zadrževali drhal do ranega jutra in jih večkrat vrgli čez Ljubljane. Ob Ljubljani je obležal Goljuf Luhovik, progrovil delavec iz Novega mesta, rojen na Dolenjem Medvedjem seli pri Trebnjem. Našli so tudi truplo Bukovca Antona, delavca iz Petrine, občina Fara pri Kočevju, rojenega 18. 12. 1912.

čeli prodajati tramvajske bloke v posebni prodajalni čisto ob zunanjem robu mesta, v Šiški. Kakor je novost prodajanja blokov tramvajskih vozovnic sama po sebi hvalevredna, vendar mislim, da kraj, kjer te bloke zdaj prodajajo, vendarle ni najbolj primeren. Za tiste, ki stanujejo v šišenskem koncu mesta, ali pa ki se vsak dan vozijo tja, recimo na delo, je doseganje kraj prodajanja blokov gotovo prikladen, ni pa za vse druge, zlasti za tiste, ki se morajo iz čista nasprotne konca mesta naščet pletljati v Šiško. Če si hočejo razgovarati, kateremu so hoteli svoj poraz maščevali v noč med petkom in soboto, med 17. in 18. marcem. Tokrat so napadali na predel pri Preserju, blizu Borovnice in v Podpeč. Tu so prišli pri Zavitarah celo čez Ljubljane.

Zato se mi zdi dokaj primernejšo, da bi v mestna cestnočleniška družba prodajala bloke tramvajskih vozovnic rajši kjer sreči mesta. To prodajo blokov naj bi, da drugače ne bi šlo, oddala morda kar temu ali onrau trafikanti, ki bi ti posel proti primorni odškodnosti brez dvoma rad prevezli. Ali sim, da bi to to pač izvedljivo, in ljudja, ki se morajo vstopiti na bloke nataši v Šiško, bi bilo vsekakor zadovoljivi s to novostjo.

Prosim, gospod urednik, da to mojo predlog, da se vsem cestnočleniška družba prodajajo, mestna cestnočleniška družba pa napišem, objavite, mestna cestnočleniška družba pa napišem, da je obenem vlijadna pranja in nosilnih drugih tramvajskih potnikov, upoštevati.

Stalni gost na tramvaju.

Cenjeni g. urednik!

Kadar prebiram Vaš cenjeni list, nikakor ne morem domesti besede »narodni izdajalec, na podlagi katere obozojujo in ubijajo slovenski komunisti najbolj zavedna Slovence«.

Razumel bi še, da bi imeli komunisti za izdajalce kakšnega svojega člena, partijca, ki se jim je teneveril, ne razumem pa, da očitajo izdajalstvo temu ali onemu zavednemu Slovencu, ki niti pod grožnjo, da ga bo dostrleli, ne bič komunist, in ga dobiti.

Pravito je, da bi imeli komunisti za izdajalce kakšnega svojega člena, partijca, ki se jim je teneveril, ne razumem pa, da očitajo izdajalstvo temu ali onemu zavednemu Slovencu, ki niti pod grožnjo, da ga bo dostrleli, ne bič komunist, in ga dobiti.

Zato bi imeli komunisti za izdajalce kakšnega svojega člena, partijca,

Ob petih zjutraj se je pričela z vseh strani iz Borovnice in Podpeč večja napadna akcija domobrancev. Tovarišice so že pri Zalarju razuzano veseljajoče in plesale, navajale gramofon ter se veselile zmage.

Ko se je začelo svitati, se je zasvitalo pod petami tudi »tovarišem« in »stovarišcam«, da so jo kresali po snegu, kolikor so jih le lesne noge do Sv. Ane in dalje. Zaledovanje je trajalo ves dan. Na Gornji Brezovici je po pripravljanju domačinov padel brigadni poveljnik in še štirje komunisti. Tovaraji so na begu pustili mnogo orožja, več konj in mul. Do sedaj so na trikotu Podpeč—Preserje—Kamnik in na počeločju Zalostne gore našli 115 trupel padlih.

Ujetniki pripravevajo

Pri zaledovanju so ujeli več »stovariš«, ki so pašali na begu do »tovarišev« Ljubljanske brigade proti Planinu in Igu. Po pripravljanju ujetnikov so politkomisari ubili 13. marca na Rakitni dva domobranci, sedem civilistov domačinov pa odpeljali neznanom kmetu.

Dosega udarna Ljubljanska brigada ima tri »bataljone«, ti pa tri čete, ki stejejo le po 25 do 30 mož. Bataljon šteje torej 75 do 80 ljudi. Celotna brigada šteje 250 ljudi; nekaj jih je štela okrog 900 in še več.

Po pripravljanju ujetnikov sestavljajo večino Ljubljanske brigade prisilni mobiliziranci — sami mladiči od 15 do 18 let, eno tretjino pa Primorci in Hrvatje. Vse vodstvo so tudi tukrat politkomisari.

Moralna med skupinami je silno padla. Politkomisari in njihovi zaupniki so zaradi vedenja zavrnili razumevanje in nezupni, upravljajoči v partizanskih skupinah. Fantje niso želeli v partizanskih skupinah, kar je mogoče, da je to posledica nezadovoljstva z vedenjem. Fantje so želeli v partizanskih skupinah, kar je mogoče, da je to posledica nezadovoljstva z vedenjem.

Način na katerem so hoteli svoj poraz maščevali v noč med petkom in soboto, med 17. in 18. marcem. Tokrat so napadali na predel pri Preserju, blizu Borovnice in v Podpeč. Tu so prišli pri Zavitarah celo čez Ljubljane.

Ko je zvezal zasede, so vrgli tromblonko pred tako imenovanjo konjunično v Podpeč. Tudi tokrat so skušali priti čez most. Ko so videli, da je tak poskus zmanj, je hotela majhna skupina tako imenovanih spontonirjev čez Ljubljane, da bi napadla za britom. Domobrani so zadrževali drhal do ranega jutra in jih večkrat vrgli čez Ljubljane. Ob Ljubljani je obležal Goljuf Luhovik, progrovil delavec iz Novega mesta, rojen na Dolenjem Medvedjem seli pri Trebnjem. Našli so tudi truplo Bukovca Antona, delavca iz Petrine, občina

POMLADNI GLASOVI S PRIMORSKEGA

Vinko Beličič:

Trte

Ze se po drevju napenjajo brsti, veter nevidoma plove čez breg in dol. Slutnje vznemirajojo — vrsto ob vrsti — trije sirotni: Le kdo nas obreže, priveže na kol?

Kdo nas obreže, nam v solze prelijje duš in teles pregorjupi otrplji gnev, da jih to sonce prejarko popije, v cvet in zorenje prikliče svoj rodi posev?

Kdo nas priveže na obeljeno kolje, da nas ne iztrgata vihra, nalin, da o Martinjem bo vino kot olje (da bi pokojnim z njim človek napil)?

Brsti, odprite se! V soncu odprete zrem naj vas onkraj ledeni dali, kot vas s pobočij zavida trte, sklonjene v vetra mrlški koral...

Teden doma

Predpreteklo nedeljo so imeli v Novem mestu krasno uspeло domobransko akademijo, na kateri je kot glavni govornik nastopil pisatelj — domobranci poročnik Stanislav Kociper. V svojem govoru, ki je žel veliko odobravanje, je ovekovečil zasluge slovenske mladine, ki je mimo svojih nedanjih pastirjev sama našla pot navzgor in je prijela za orožje, s katerim je odločena skovati svojemu narodu boljšo bodočnost. Pri gradnji te bodočnosti se ne bo pustila ovirati od nikogar, ki jo je v usodnih urah zapustil in se pred bojem skril. »Ko je slovenska mladina gradila svoja načela, so bili mnogi, ki so za njenim hrbtom s svinčnikom v roki računali mere za svoja korita. Ti so sedaj, ko je borba na višku, sede po saloni in še računajo. Toda zapomnijo si naj, tem koritom bomo mi izbili dno, še preden jih bodo izdelali v surojem stanju.

Trško goro, važno vojaško postojanko pri Novem mestu, so si komunisti poskušali ponovno prisvojiti in so uprizorili v kratkem času že drug napad nanjo. Kakor prvič, so bili tudi drugič odločno odbiti in so utrplji težke, krvave izgube. Pri zadnjem napadu je padio več kakor sto tolsovajev. Domobranci posadka, ki je pri tej prilikri uničila cel brigadični štab na Dobravi, je imela večna skupaj le osem mrtvih. Ni ga dneva, da ne bi domobranci iz Novega mesta v drznih sunkovitih pohodih v daljnjo okolico Novega mesta pobili po nekaj desetih tolsovajev.

Zaplemba pnevmatik za motorna vozila je odredil šef pokrajinske uprave. Zaplemba se nanaša na pnevmatike (plaže in zračnice), aka pripadajo motornim vozilom, za katera ni izdan prometno dovolilo, aka so odvečna rezerva in aka so spleh nerabne. Vse takšne gumijaste predmete je treba oddati uradu za civilno motorizacijo. Lastniki bodo dobili odškodnino po oceni urada za motorizacijo.

Vse premoženje je bilo po odredbi Šefa pokrajinske uprave zaplenjeno upornikoma Danove Simonu, žeželenjskemu uradniku iz Ljubljane, Vodovodna 22, in dr. Teodorju Tominsku, bivšemu tajniku Vrhovnega sodišča, in Ljubljane, Černetova 28.

Za socialne potrebe mestne občine ljubljanske se od 20. marca pobira poseben dodatek na vse kinematografske vstopnice v Ljubljani. Dodatni prispevki znaša od 0.50 do 2 liri na vstopnice od 5 odnosno od 7 lir dalej. Šef pokrajinske uprave je na podlagi danih mu pooblastil odredil pobiranje tega izrednega prispevka, ker so se socialne potrebe mestne občine močno povečale.

Zatekanje v parku in gozdove ob letalskem alarmu je postalno v Ljubljani že običajno. Ljudje se vdajajo napaci nadam, da bodo v gozdovih in parkih varni pred bombami in njih učinki in pa pred nevarnostjo zračnega pristika in razstrelkov. Drotiletskega topništva ali bomb samih. Zaradi tega je bilo objavljeno, da se zatekanje v parku in gozdove prepoveduje, ker so v ta namen urejena posebna javna zaklanišča, ki jih mora imeti vsaka hiša za svoje stanovnike.

Popoln polom so doživeli tolsovajev, ki so v začetku prejšnjega meseca priklatili na Spodnje Stajersko. Tako imenovan 14. divizija je štela okrog tisoč mož, 150 konj in nekaj tovorne živine. Imela je namen ostati na Stajerskem in tam delati zmag. Sirokostili so se, da bodo zavzeli Celje in Maribor. Oblasti so proti tolsovajuju organizirale splošno hajko in v teh tednih se je tragično razblini bil sen osvobodilcev. Ujetih je bilo 182 tolsovajev, med njimi sedem žensk. Bili so vso prezeblj, z zmaznjenci nogami in rokami, utrujeni in astevani. Zaplenjenih je bilo 40 konj in veliko tovorne živine. Med plenom sta bili tudi dve težki strojnici in 30 lahkih. Štirje metalci min, stotine pušk in polno streliva. Od vseh tisoč tolsovajev se jih je rešilo le 150, vse ostali pa se ne bodo nikoli več boril. Veliko pobitih banditov leži še po snegu in v gozdovih.

Ljudstvo je samo za zmerom onemogočilo krvnika in zvodenika Jožeta Tejkala, ki je bil po Dolenskem znani kot organizator komunistične mladine in je spravil v smrt na stotine kmečkih fantov in deklet. Ta tolsovajev je jasen preselil na Primorsko in je tam s svojim zločinskim razdvajjanjem nadaljeval. Januarja je škaril po neki primorski vasi. Ljudem je bilo njegovih grozodejstev dovolj in so ga pobili.

Komunisti v Istri so ljudem naredili, že tolkli zla, da se je sicer neuko ljudstvo podzvezalo začelo obrati proti njim. Ljudstvo brez dvoma ni bilo preveč hvaležno tolsovajev, ko so mu onemogočili vinski kupljenje, ki je njegov edini večji dohodek. Odziv na prisilno mobilizacijo je bil od sile kavnin in so se ponekod uprle kar celo vasi. Počasi prihaja istreženje, pa žal po težkih in brižnih izkušnjah, ki so morale drittiti nad ljudi, da so se naučili ločevati ene od plem.

Uesele slike iz Tolminca

Pet let je nisem bil v Tolminu. Zato sem bil toliko bolj prijetno presemenec, ko sem ga obiskal preteklo nedeljo in se mi je prestolnica tolminske nasmejala spet s polnino domaćim obrazom. Povsed domači napis — od sodnije do lekarne pa do zadnjega čevljarija, prav tako po stenah oglasi vojaških in civilnih oblasti v slovenskem jeziku.

Ko se tako oziram na vse strani in mi je toplo pri sreči zaradi teh sprememb in jo počasi, kot da sem doma, maham proti cerkvi, prikorača proti meni četa domobranov, ki veselo in zanočno prepevajo slovenske pesmi.

Ljudje z velikim zanimanjem in vidnim veseljem gledajo to četico mladih idealistov, s slovensko kokardo na čepici in zastavico na rokavu. Lastnim očem ne morejo verjeti, da je sedaj vse tako prišlo, da mladi fantje lahko javno s pesmijo izpovedujejo svojo zvestobo narodu in svojo odločitev, da se hočejo tudi proti najnovejšemu sovražniku slovenske narodnosti, bojševizmu, božiti slovensko domačijo.

Ni čuda, da »nonica«, ki je prišla obiskat svojega sina pri domobrancih, ni mogla zadržati solz veselja, ko ga je videla v taki veseli slovenski druščini, ki je poleg tega še vojaško organizirana in oborožena. Ženica ni vedela, česa naj bi bila bolj vesela, sreča, ko je postava fanta, njegove uniforme s slovenskimi oznakami ali narodne pesmi. Kar v eni sapi mi je hitela pripovedovati, kako »stračno« je srečna, da ima sina v takih pošteni in samozavestni druščini, ki orje slovenskemu narodu novo bodočnost in ki se ne sramuje svoje narodnosti, temveč samozavestno kaže vse, kar se je v trpljenju enega rodu ohranilo pod domačim krovom. Vesela je bila ženica, ko mi je pripovedovala, da gredo v cerkev, da spoštujejo in ceniijo vse, kar so spoštovali in cenili doma.

Vodstvo tolsovajev pač dobro ve, zakaj se s takim srdom zaletava prav v te domače slovenske oborožene skupine; ve, da ob njih ne mogoče izvesti komunistične revolucije in da je ves zločinski načrt OF zaradi tega preobraža v ljudstvu padel v vodo in da od Kominterni ne bo nobene nagrade za nad dveletno uničevanje naroda, ker ne bo pripeljalo v bojševizem, ampak v osvobojenje naroda od komunizma in veliko prepojenje naroda, odločilno ozdravljenje naroda nevarne duševne bolezni.

Zato je ljudstvo tudi veselo teh vedrilih fantov, ki žive domače slovensko življenje v svojem discipliniranem krogu in z nenečer ne nadlegujejo ljudstva, ne prosjačijo, ne moledujejo, ampak so z vsem dobro okrbljeni, še kako cigareta znaide tu in tam iz njihovega zaključenega kroga med sciuliste — na vseh straneh torej velikanska razlika proti tistem duševnemu in materialnemu uničevanju, v katero rdeče vodstvo peha našo mladino in ljudstvo.

Vsi ti včasi, vsi ti spomini so navallili name, ko sem se bližal proti cerkvi. Po starinavadi se ljudstvo po maši ustavi pred cerkvijo, da se znanci in prijatelji iz raztresenih gorskih vasi in koriš pomenujo o novicah — danes, ko je tako prijetno, če moreš s človekom po slovensko govoriti.

Pred cerkvijo je velika gruča, otroci se prerivajo tam nekje pred cervenimi vratimi, se se seveda derejo na vse »sbožje viševje«. Ljudje s smehom na lobihi to opazujejo in sodelujejo pri tem življavi, ženske bolj ob blizu, moški bolj od zadaj, kakor so njihovem dozostenju spodobi. Vsi obrazi pa kažejo, da hudega ne bo nič in da so tega že kar vajeni, da to spada k nedeljskemu zboru pred cerkvijo.

Mod zadnjimi, ki prihajajo iz cerkve, je mlad domobranc podčastnik — domačin — z nekaj domobranci, vsak s svežnjem slovenskim listov pod pazduho. Zdi se, da so z otroci že veliki prijatelji in znanci; neki navihaneči — da so tudi na Tolminskem na vihanu, kdo bi o tem dvomil — se je enemu izmed njih približil od zadaj in mu z ročno kretnjo izmaznil izpod pazduha kar cel kup časopisov in zbežal s plenom nekam za cerkev. Toda »krivljenega blaga« ni dolgo užival. Za njim se je pocedil dolg eureka njemu enakih, sami navihaneči seveda, ki so vse bili pripravljeni storiti isti »greh«, pa ga niso več mogli.

Kaj je novega drugod

Pogubna premogovna stavka je izbruhnila pred kratkim v premogovnih angleških grofijah Wales. 85.000 rudarjev iz 165 premogovnikov je stopilo v stavko zaradi neugodnih delovnih pogodb. Skoraj vse premogovniki so ustavljeni in grozi Angliji pomanjkanje premoga. Posredovalni poskusi so se dosegel izjavili in stavka se je nasprotno celo razširila na področje Swansa, kjer je ustavilo delo 14 premogovnikov.

Polske volitve v makedonskih okrajih, ki so leta 1941 pripadli Bolgariji, misli razpisati bolgarska vlada. Tako naj bi tudi priključena ozemlja dobila svoje predstavnike v sofijskem sobranju.

»Zaščita irske samostojnosti je z navzočnočijo ameriških čet v Angliji mnogo pridelila, je povedal Roosevelt v poslanici, ki jo je posjal De Valeri. Spomenica na bili pomagala razčistiti irsko-ameriške odnošaje, kakor je povedala britanska uradna agencija Reuter. Po drugi strani pa švedski časopisjavlja, da se je začel pritisak na Irsko in njeno neutralnost s političnimi in gospodarskimi sredstvi. Ni nemočno, da bi zaveznički prekinili dohodovno žito Irski, da bi jo spravili na kolena in na prekinete diplomatske odnose z Nemčijo in Japonsko.

V težak položaj je zašla begunska Jugoslovanska vlada v Kafu. Pod pritiskom Moskve je London sprožil akcijo za

Uesele slike iz Tolminca

Z glasnim vpitjem: »Se meni, že meni,« zahtevajo delitev dragocenega plena in od vsega svežnja je prvi, najpodjetnejši navihaneč resil konaj dva izvoda, enega za svoje starše, enega pa za tega ali onega, ki

še videli niste, da bi bilo to pod vplivom komunistične propagande, ki obeta: »Delili bomo.« Bomo že delili, kar iz Ljubljane pride; nekaj političnih analfabetov tudi še zmešano upa, da bomo delili še tisto, kar po Ljubljani še imate, ampak tega, kar imamo po Tolminskem, tega pa ne bomo nič delili, o tem smo si pa kar vse edini. Vodstvo

še in se trga zanj, da si je to od OF pod smrtno kaznjo prepovedano.

Pred dobrim mesecem, ko se je vse to začelo, so zakoni OF še imeli neko mod. Ljudstvo se je pred slovenskim časopisjem preplašeno razmikalo, malo jih je bilo, ki so upali sedi po njem, ker nad vsemi je bil strah, da bi ne videl kak terenski, veliko pa jih je bilo, ki so skrivaj pribajali k domobrancem in spraševali: »Ali imate še kaznjo?«

Danes se javno, v šundru sproščenega naroda pulijo za vsak slovenski list, da je le tiskan in da kaže, da je pošteno in z odkritim obrazom prišel do ljudi in da ni bil razmaznen nekaj v kakem zakotju, s kakršnimi sta komunistična in politično zmešana propaganda prenasili Tolminsko do grla in še čez.

Danes imamo vsega tega dovolj in si ljudstvo želi poštenega, odkritega tiska, pač pravega slovenskega časopisa, terenci kot butasti, pa dokaj zagrizeni varni zakonovi OF pa v strahu opazujejo, kako se podira njihova plesniva zgradba, in skrivaj tudi segajo po slovenskih listih — ker v še vedjam strahu pritrakujojo, kdaj bodo objavljena njihova častita imena in ljudstvu razglasena, da bo vedelo, kdo so tisti zločinci, ki so klicali boljševško uničevanje nad to prelepoto delo, kdo so tisti norci, ki so misili, da bo Kominterna postala tolminski malik.

Tako je Tolminška po mnogem in vsekovrstnem tripljenju, ki ga ji je spretno in v zvoki samih velikih obetov prpravljala OF, v razmeroma kratkem času prebolela svojo krizo in zadihala v novih, svežih slovenskih sapah. Po žalosti, mučenški preteklosti se je slovenska duša prebudila. Za vataja in se bo razrasla — v varstvu svoje oborožene mladine!

Šel do Mrzle vode in dalje. (Več še, kako vsa se tiča skljubena v nekem blevu na Predelu, v umazanem listju in je žaba skakala po naju. Pa si se smejal!)

A z Marijo si vzbudil tudi našo slovensko zemljo, naši hribi, s katerih si občudovali lepoto božjega stvarstva. Crna prst, Jalovnik, Kuk, Migovec, Rdeči reb, Krn, Soča, Trenta, Mangart... jedejo za tabo.

S kakšnim veseljem si nosili na gromado veje in dradi, ko smo več poletij na Ciril-Metodovo začigali kres na Jalovniku.

Zastonj to bodo čakajo planine in ti velikani. Drugi zdaj isčijo svoje stopinje, hodijo po njih kot izgubljene ove in v svoj duh morda spremil, ker je preprečil Abelov duh bratomorilca Kajna...

Poleg Marije in naše zemlje pa si ljubili tudi slovensko pesem. Trpel si in nisi mogel razumeti, da tvoja ušesa nisi dovezeta za tone in akorde. Bog je počasno izbral. Rastel si. A rastel ne telesno, pač pa tudi duševno. Postal si vojak Kristusov in tudi tega dne ti je stala Marija ob strani. Na Marijin praznik te je ško mazil s vetrovem.

Pa ni ostalo pri ljudski šoli. Bog je počasno roko na tvojo glavo in te izmed mnogih izbral. Leta 1929 se stopil v slovensko Alojzijeviče v Gorici. Pripravnica je bila, pripravnica za hujšo preizkušnjo. — Morda je tudi tebe kdaj peljal Vinko h g. ravatelju po »kapljice«. Kako so skleli prst? A potrebno je le bilo, saj je bila pripravnica!

Potem si preseval v malo semeniščo, v gimnazijo. Kaj vse bi znale povrediti tiste klopi! — Tam si začel dozorevati, dozorevati v moža. Saj te je pok. dr. Cikovič večkrat poklical: »Mož, mooooo!«

Budila se je v tebi zavest slovenskega fanta, slovenskega študenta. Dr. Kacin ti je prikazal slovensko slovino in naše može, tako da si jih vzbudil. Zaten si preberi našo pisatelje in rad si bral spise našega Pregija, ki je izopravno prikazal tolminško dušo. V Tolminču si občudoval južnike in kremenite značaje svojih pradevov, ki so šli v boj za staro pravdo. In zavest je v tebi rastla. Postajal si odporen za krivčne in nasilne odredbe. Kri ti je večkrat zavrela v školni bušilu in bušilu v glavo. Še več, kako je moral včasih dobiti župnik miriti in krotiti, ko je bilo le prehudo in neprimesljeno!

Hitro so minovala leta. — Toda počasi, prepočasi so potekali dnevi tvojemu očetu in tvorji materi. Po južnih progah se je potil in prezel običajno zasečnik. Tam je dosti mali na »Ljudvetu«, (kot ti je vedno pravil v zavetju pivškem načinu) in varčeval, pa pošiljal domov krvavo zaslužene lirec svoji mami, ki si je velikokrat pritrgrala od svih ust, da je le Ludvik imel. — Vsak počas, kako je bilo morda male hudo, ko te je prijel učitelj Rakovšček in ti trkal glavo ob tablo z neštetimi: Butec, butec!

Za kot študent si pokazal veliko ljubezen do Marije. Mengere, Sv. Gora, Sv. Višarje so bili tvoji cilji ob počitnicah.

Pismo iz gozda v Ljubljano, ki ni prišlo na naslov...

Nadaljevanje z 2. strani

11. 2. 1944. Brije kot sto vragov in nesnežno, da je groza. In v tej burji smo šli ob treh iz Vrat. V Lokva smo prišli ob 9 zvezde.

14. 2. 1944. Krenili smo iz Lokev na Delnice.

15. 2. 1944. Krenili smo iz Delnic proti Brodu. Med potjo je nekoliko nagajal aneg, a vendar smo bili ob dveh že v vasi, kjer smo se nastanili, potem pa ob štirih odšli v Petrinje, kjer je bila zaprisega cele brigada. Ko smo šli od zaprisege, smo videli, kako se je blizala deveta brigada Brodu.

16. 2. 1944. Ker smo Zvone, Boris in jaz jedli včeraj in danes v neki privatni hiši, že prav bataljonski komisar, da imamo svojo kuhišino.

17. 2. 1944. Odšli smo iz Vasi v Cabar. Pot je bila precej težka.

23. 2. 1944. Smo nad Laščami pri Sv. Gorgorju Sem smo prišli skozi Drago (19. 2.) — Loški potok (20. 2.).

27. 2. 1944. Smo na Pustem hribu. Tovarjal Gorazd je govoril danes, da se bo v kratkem izvršila akcija. Včeraj so Nemci napadli Škrje.

4. 3. 1944. Sedaj smo v Grebenih. 29. februarja in 1. marca smo napadli Vel. Lašče. Prvič je trajal boj deset, drugič pa osem ur. Bregar in Babec sta padla prvo noč, Janko (Ivec) pa drugo. Bili smo v najhujšemognji in ničudno, da je bilo več ranjenih. Ranjen je bil tudi Zvone.

6. 3. 1944. Včeraj smo imeli borbo na Skrovici. Dva tovarisa sta padla. Bila sta strašno zmrevarjena.

12. 3. 1944. Smo na Vel. Slevici! Tu smo v zasedi. V hiši, kjer je naš štab, sta dve dekleti in Zvone eno heca. Se dosti luščina je in zgleda, da ga ima rada. Vse bi šlo, samo, za fantje je prevēd dolnosti in hrana je slabak; fantje žičajo po vasi — pustim Jim, saj vem, da je hudir, če si lačen. Na koncu vasi so Adamičevi sorodniki. Tu sem zvedel prvo vest, da je Janko še živ. Zadnjik, ko so ga videli, je bilo 6. januarja tega leta. Osnova se je četrti bataljon in ruski bataljon. Andrej je šel v prekomando. Niko in Sergej pa v ruski bataljon. Iz naše čete je bio 8 fantov.

Pri Laščah je padel tudi Tinček — Franc Adamič. Mina mu je padla ravno na kopito, ko je odpril ogenj na bunker. Razbilo mu je glavo in odprlo prsi in trebuh. Njegov počinjak je tudi odšel v Nirvano. Nana je odšla v štab za bataljonsko bolničarko, ko smo bili v Vel. Poljanah. Moral bi 7. t. napasti kolono, pa ker nas je poročnik slabo vodil, smo morali lepo molčati in gledati tanke in avtomobile.

Z 13. marec je politkomisar Joco začel svoj dnevnik, ker je moral po povojju svojih predpostavljenih v Podpeč in doživel v svojo često takšen polom. Rovej je tako begal, da je za svojimi petami pustil svoje dragocene zapise in še bolj dragocene podatke o organizaciji redce mreže ter njenih članov SKOJ-a v četah Ljubljanske brigade.

V bogati zapuščeni tovarša politkomisarja Joca je tudi njegovo poslednje pismo s položajem 12. 3. 1944 na prijatelja Sava. Tu do tega pismo, ki je pravno nasprotje zasebnega dnevnika politkomisarja Joca, odkriva marsikaj zanimivega in poučnega, tako da pismo ne potrebuje nobenega komentarija.

Ko bom prišel domov, vas bom vse postrelil

Dragi Sava! Na položaju 12. 3. 1944.

Z vso preostalo energijo, ki jo še imam, sem se spravil k mizi, da ti napišem nekaj vratilo. Ako ho pismo pisano v malo čudnem slogu, pad takšen, kakršnega nisi bil pri meni vajen, vedi, da sem se tudi jasno spremnil in to v vseh ozirih. Veš, samo nekaj mi je še ostalo od takrat, in to je: zavest, da sem bil, sem in še bom, to, kar so bili vse: spužva. Kakor vidis, se še vedno spominjam zabav in še vedno imam zavest, da sem eden od sestavnih delov: Spužva.

V kratkem Ti bom poročal, kaj se je zgodilo. A res bo cela zadeva bolj kratka.

Ko sva se ločila na bloku ali malo proj, sem bil jezen, ker nismo šli vse, kakor smo se bili zmenili... (1) Zadnje besede, ki sem ti jih privoščil, so menda bile: »Pejd no v...! No, da si doma Ti tam in Jaz, bi Ti bolj tovarisko rekel: »Adijo. Cela stvar je bila takale: Malo mi je bilo žal za razbitje naših spužev. Nekaj sem bil jezen na Dušana, ki mu je bilo videti, kakor da se bojni in to že tedaj, ko ni bilo še nihel, le to, da smo bili v negotovosti, ali bomo prisli zeli ali ne. No, pa smo prisli.«

Na igu smo dobili takoj zvezko. Odpeljali so nas v taborišče, kjer so nas uvrstili v čete, bataljone in vse štiri bataljone v Ljubljansko brigado. Formirali smo se vsak dan, zvezek smo šli pa že na položaj, ki je bil na Kurešku. V boju smo bili vse trije: Džuro, Slave in Jaz. Džuro in Jaz ava bila tedaj pomočnika mitraljeza, Slave je bil pa mitraljez. Tu smo tri dni v zasedi. Boj, bolj prav, streljanje je bilo vse tri dni; a povem Ti, tu sem preživel načepke dni, kar sem jih pri komunistih. Pravili smo našim novim tovarisom (bij je namestnik komandirja in še nekaj drugih horcev) tudi o vse treh: Ladotu, Slaveu in Tebi. Takrat smo bili vse trije sigurni, da boste prisli gor z Jankom vred, a vse le in ni bilo. Res, pri Kuřešku je bilo lepo. Medtem je padel tudi Turjak. Zaradi nje je bil v vseh časopisih tak hal, da je bil joj. Pa je bilo pri Turjaku menda navzočih le 150 Italijanov in ti so imeli v rokah le težko oružje — hajbice in težke minomete. Juršali so pa naši in ne oni. Kake 14 dni smo bili še okrog Kureške, nato pa odšli neko noč v Videm. Tam smo se tudi dobro imeli. Videm si bom zapomnil iz dveh vzrokov. Prvič: Slave je postal politkomisar, zato nji imel več mitraljeza. Sem ga pa jaz prevzel. In še 200 kosov strelivala — tako zdelalo, da je bilo joj. Bila je pač prva daljša tura, daljši pokret — pa sem nastral. Zato se ga pa tudi kasneje nosil tako kot puško. In ko je imam: ali mojo »Darja« ali puško.

Družič: tu sem bil prvič navzoč pri mitingu. Bil je bataljonski miting in mene je doletela ta čast, da sem uređil oder z vsemi potrebnimi dekoracijami.

Tu je bil tudi divizijski zapor. Imeli smo zaprtje belčke. V Ljubljani so pisali, kako grdo postopamo z njimi. Prekleti cucky, boljše so se imeli kot pa ml. Iz vasi se jim baba, drugač jim ne morem reči, nosile kruh, jabolka, štrudel, šunko, mleko itd. Čez dan smo bili v soli in spali ter brali knjige. Veš, kaj sem tam tudi dobil? Melania Vidmarja »Moj pogled na svet. Nekaj prostega časa, ki sem ga imel, sem posvetil teji knjigi in še dolgo časa sem jo imel s seboj. Potem mi jo je pa Slave zavral. Bil sem z njimi tudi, ko so jih peljali v Kočevje. Vseh je bilo 30. V Kočevju so bili v tistih barakah, kjer so bili prej Italijani.

Luštno je bilo v Kočevju. Te morda znamo, kako izgleda osvojeno mesto! Prav tako kot prej. Samo nekaj je malo drugačno: vsi naši napisi so preplešani kot n. pr. Ljubljani, v neki izložbi je zemljevid vzhodne fronte. Namesto magistrata in ne vem kakšnih uradov sta le dva ali trije uradi. Rajonski in centralni odbor OF.

Promet je tak kot prej. Namesto »Jutra« v Slovenskem je napis na desku: »Slov. po ročevalcev ter cel kup razglasov in vabil na razne mitinge itd. Tudi je na nekaj mestih radiozvočnik, ki poroča trikrat na dan o dogodkih na fronti. Tako je bilo lani 1943 v Kočevju, a danes? Skoraj vse mesto je razbito, po mestu pa nemško-hele patrole, v okolici kdaj pa kdaj tudi naše, da se nad seboj »špricajo.«

Iz Kočevja smo šli v Želimlje, od tam pa neko noč kar s kamponi na hrvaško mesto. Bili smo pri Brodu ob Kolpi na pologazu. Tu je bilo tudi lepo. Ljudje so nam moralni in tudi dali vsega, kar smo le hoteli. Zivelji smo kot v nebesih. Takrat sem bil že politični delegat. Tu smo bili kakih 14 dni, potem pa smo naredili pokret iz Banja Luke v Stično-Bukovico. Na Bukovici smo bili do nemške ofenzive. Tu so nas stalno »špricali. Dokler je bilo listje še na drevenju, je bilo luštno. Ko pa je pričelo odpadati, je bilo že hujo. Kadars so nam prinesli hrano, je vedno »špricalo po nas. Pa tudi položaj se je tako izdal in večkrat na dan so nas zagnali z minami in topovskimi granatami.

Od tega smo šli v Stično. — Kako pa je bilo naprej, se ne spominjam več. Nastala je ofenziva in bežali smo tako, da se spominjam le teh imen: Ilova gora, Bukovica, Gaberje itd. Prileto se je pokanje na desno. Enkrat smo mi nažgali, drugič pa oni so bili nas. Po vseh nismo več bili, bil je staleš pokret. Stalno smo bili na pohodu. Spali smo kar po poti hode, ali pa, ko je bil ukazan petminutni pošteček. Nosili smo ranjence, pokopavali mrtve, ne da bi kaj jedli, razen tega, kar smo našli na potu. Jedli smo repo, peso, korenje; živili smo revo pravo živiljenje. Ko pa je minilo neskončno, je vedno »špricalo po nas. Pa tudi položaj se je tako izdal in večkrat na dan so nas zagnali z minami in topovskimi granatami.

Od tega smo šli v Stično. — Kako pa je bilo naprej, se ne spominjam več. Nastala je ofenziva in bežali smo tako, da se spominjam le teh imen: Ilova gora, Bukovica, Gaberje itd. Prileto se je pokanje na desno. Enkrat smo mi nažgali, drugič pa oni so bili nas. Po vseh nismo več bili, bil je staleš pokret. Stalno smo bili na pohodu. Spali smo kar po poti hode, ali pa, ko je bil ukazan petminutni pošteček. Nosili smo ranjence, pokopavali mrtve, ne da bi kaj jedli, razen tega, kar smo našli na potu. Jedli smo repo, peso, korenje; živili smo revo pravo živiljenje. Ko pa je minilo neskončno, je vedno »špricalo po nas. Pa tudi položaj se je tako izdal in večkrat na dan so nas zagnali z minami in topovskimi granatami.

Sedaj smo imeli borbo na Skrovici. Dva tovarisa sta padla. Bila sta strašno zmrevarjena.

12. 3. 1944. Smo na Vel. Slevici! Tu smo v hiši, kjer je naš štab, sta dve dekleti in Zvone eno heca. Se dosti luščina je in zgleda, da ga ima rada. Vse bi šlo,

Se bolj značilna je ocena ruskih komisarjev, ki so bili do nedavnega, preden so ustavili tako imenovani »ruski bataljoni« v Ljubljanski brigadi. Politkomisar Joco je napisal n. pr. pri komisarju Mahnetovu Sergeju, roj. 5. V. 1916 v Petropavlovsu, SSSR, naslednje: »V NOV je stopil 23. I. 1944. Pred vstopom v nemško vojsko in NOV je bil član Partije v Petropavlovsu. Je ustanovil, divji, grob in skrajni materialist, vreden vsega nadziranja. V »ruski bataljoni« dodeljen 4. marca 1944.« Pri zapiskih o Sagenbjekovem Kolji, roj. aprila 1921 v Gorčenku, SSSR, je politkomisar Joco napisal: »Pred vstopom v NOV je bil komisarom od 25. V. 1939 v Gorčenku. Je dijak, vesel, tovariški, nediscipliniran, panjšč.

Pri Mahajanovu Niku, roj. 5. 5. 1922 v Akmolinsku, SSSR: »Borec od 23. I. 44. Bil je kandidat partije, kamor je bil sprejet na fronti pri Rovštu 1942. Nediscipliniran, slab borec, po poklicu učitelj, dodeljen v »ruski bataljoni« 9. III. 44.«

V posebnem seznamu particev oziroma skojevecev je bataljonski politkomisar napisal pri svojih ruskih tovariših, ki so se, kakor komunisti sami tako radi poudarjajo, priključili njihovi »vojski«, naslednje: »Sagenbjekov Kolja je bil 15. II. 44. izključen iz Partije, Upri se je politkomisarju in surov nastopil ter sam odločil, kje bo spal.«

Pri Tjemerberku Nikolaju, roj. 10. V. 1920 v Čimkentu, študentu, pri NOV od 23. I. 44: »Izklučen 15. II. 44 zaradi istega slučaja.«

Pri Kusainovu Andreju, roj. 5. X. 1920 v Petropavlovsu, po poklicu računalnik, pri NOV od 23. I. 44: »Prišel popolnoma pripravljen v česti in žalil nacionalnega Slovence. Izklučen 15. II. 44.«

V posebnem navodilu brigadnega politkomisarja je zapisano v zvezi s tem izključitvami naslednje: »Politkomisari, zlasti njihovi namestniki morajo biti izredno pozorni pri zajetih komisarjih, ki so bili izključeni iz Partije, da ne bodo s svojim vedenjem še nadalje kvarili duha naših čet.«

Se sedaj lahko razumemo stroga navodila Centralnega komiteita KPS, ki je v svoji poslanici za svoje centre na Gorenjskem poskal tercem v članom VOS-a tako stroga navodila pri nadziranju ruskih komisarjev, ki jih je KPS določila za progardane svrhe tudi za Gorenjsko.

Vsako razpravljanje in pojassnjevanje o tem bi bilo odveč, da vse vse to prejasno kaže, da so tako ruski tovariši razočarani nad svojimi »tovariši« na naših tleh, kar pa ni niti čudnega, saj je znano, da so se že nekatere redči veljavki, ki so bili v Rusiji in v Španiji, izrazili, da »osvobodilni boje« nimirje terjal od njih toliko brezresnosti in žrtev kakor prav v lastni domovini.

Opaža se malodrušje

Značilna je okrožnica vsem brigadam, bataljonskim in četnim politkomisarjem ter politidelegatom, ki jo je izdal štab 18. divizije NOV in POS z dne 15. I. 1944. Ta okrožnica pravi dobesedno takole:

»Klub vsem dosedanjim okrožnicam ter ustnimi navodilom gledi politične vzgoje, organizacije, politično vzgojnega dela in kulturno propagandnega dela v vojski, je to delo še vedno nenačrtno in zelo pomajnike. Posledice so neizogibne. Opaža se malodrušje, na političnih urah vladilo in za politično vzgojeno delo pada zanimaljnost. Z razvojem dogodka po dobiva ravno politična vzgojna stran v vojski z dneva v dan večjo važnost. V ta namen se je politični deli divizijskih ter partizanskih pokrovcev izvedeli, da bo izdajal perlne okrožnice, ki bodo vseh vso potrebe navodila za načrtno in sistematično izvedbo politično vzgojnega dela v vojski.«

Da ho šim bolj uspešno, je potrebno:

1. Da bo obravnavana snov podana v živi besedi in poglobljena v aktivni diskusi. Se vedno se namreč dogaja, da komisarji oziroma politidelegati izpolnjujejo vse politične ure na ta način, da citajo razne marksistične literature, ki jo periodično izdaja Agit. prop. pri CK KPS. Ta literatura pa ni namenjena političnemu uru in je tudi pretežka za začetno vzgojno politično delo.

2. Za vsako politično uru mora biti referat temeljito pripravljen. Snov mora biti skrbno zbrana in zajeta iz zahtev dnevnega živiljenja. Le na ta način bodo dobile politične ure tisto zanimaljno in živilno, ki je tako pogrešano na političnih urah.

Današnje naše borbeno osvobodilno gibanje in vprašanje živiljenja po vojni mora služiti za izhodišče obravnavanih snovi pri vzgojno političnem delu. Zato je povsem napačno, da politkomisarji obravnavajo — citajo — na političnih urah teorijo marksizma — leninizma, namesto da bi današnjo borbo in cilje te borbe osvetljivali s to teorijo, ako so seveda v marksizmu — leninizmu zadostni podkovani, sicer doživijo prav nasprotni učinek, namesto pri nezanestljivih in mlaðih pravu nasprotje.

Da prisločimo v tem pogledu komisarju na ponome, pošljemo 14 dnevnih programov politično vzgojnega dela. Po prejemu programa naj brigadni komisar sklice vse bataljonske komisarje in na tem sestanku naj dobro pretresnejo vsehčino programa. Nato naj na isti način bataljonski komisarji sklicejo četne komisarje in politidelegate z načinom, da se dobra seznanijo z vsebinom programa.

Smrt fašizmu — svoboda narodu! Politkom. 18. div.: Sekretar politideleks: Majcen Nace, l. r. Mencej Martin, l. r.

Tudi ta okrožnica ne potrebuje nobenega pojasnila. Komunistično vodstvo je samo spreviedelo, da pri svoji »vojski« ne uspe s političnimi predavanji o leninizmu in marksizmu, zato je dalo nova navodila politkomisarjem, kako morajo v političnih urah komunistov, med katerimi je bil štab IV. bataljona Cankarjeve brigade z bataljonskim komandantom in politkomisarjem vred. Samo II. četa, ki je že v razbilj zasedli dobitila eni strojnic, je v tej borbi zaplenila en težki minometalec, in težko Bredo in 3 luke Brede poleg velikega števila pušč.

Prav tako so politkomisarji prepričani, da bodo sledili še nadaljnji sedem svih let,

M M A F F I

Sijaj in zaton

KLEOPATRE

Motor.

Krasna zveznata noč. V kotoru se je bilo valovanje morja ostan sklep. Kamele ki so se prestopek obkrožili zatora, so se odražale kakor orjaške počasti. Na vrhu peščene grške je plapolal plamen in rdeči sij, ki je metal sence prek valovite planjave, ki je vsemu vzdeval videz nenaravne velikosti.

Sem pa tja je skozi noč zahral konj. Potem je zadremal. Sedaj je nastopila grobna tišina in slišati ni bilo nicesar več kakor le nevidno more, prsketanje ognja in smrčanje sužnjev.

Mladenka, skoraj že otrok, je potožila svoje skrbnici, da ji je pod žotorom prevrže. Ženska v bedulinskem oblačilu je delko odvedla na prost, pa jo vendar zavila v koc, kajti nočni zrak v krajih med niskimi močvirji in puščavo je sila zahrbten.

»So že tukaj!« je vprašala mala.

»Ne,« je odvrlila ženska, »Pač pa gori ogenj kot potok. Naj pridejo od morja ali s kopnega, opaziti ga morajo. Videli ga bodo.«

Potem spet popolna tišina, pa vendar ta jinstvena tišina, polna tisočev šepečajočih glasov, zamočiloga hrenčanja žuželk, prsketanja gorečih škrčev in šumenja daljnih valov.

Mladenka je vprašala, kako daleč je še do Gaze. Ženska je odgovorila, da rabijo karavane po navadi dva dni – stoda pri nas bo trajala dvakrat doliko, kajti imamo le malo živali, pa veliko tovora. – In potem otroci. Treba jih je prevažati skrajno obzirno. Ne moremo hiteti, kneginja.«

Deklica je odmahnila z roko. Iz sosednjega žotorja se je nenadoma oglastil jok otroka, ki se je zmerom bolj spreminjal v vreščanje in jezorit vik. Mala kneginja je pihala ob jezu in neučakanosti. Eden izmed spreminjajočih mož se je zaradi rezkega evljenja prebudil in začel besno godrnjati. Deklica je naslonila glavo na Bedulinkino koleno in se z odprtimi očmi in napetimi ušesi zagledala v milijone zvezd na nebnu, ki so bile posejane tako na gosto, da so skoraj dočela prekrile temino nebesnega sveta. Očitno je otroka v sosednjem žotoru dojilja pritisnila k prsim, kajti slišali se je, kako je vekanje pojemanovalo med emocijanim in požiranjem.

Tiba je govorila Bedulinka in pritisnila nista skoraj v lase deklic, ki je izustila besedo »mrkavec«. Dopovedovala ji je, da so to vendar njeni bratje in da mora z njimi imeti potrpljenje. Boginja Afrodita, ki iz morja bdi nad kneginjo, jo bo nekoč poplačala za vse muke in nosreče. Mladenka ni odgovorila nicesar, temveč si je mislila, da bi bilo zanjo bolje, ako bi ostala v Aleksandriji. Ob takšni urbi tam ležala na mehkih pernečkih in skozi okno, odprtlo na plosčadi, bi pasla svoje oči na morju luči v pristanščini. Plamen avtillnika, kakor tudi bleščeči pristan, se je iz dela kakor razsvetljava, ustvarjena nalaže za večji blisk kraljevskega palata. Prav do najvišjih ploščadi so udarčali glasovi petja in godbe in vriskanje plesočih mornarjev ter deklin, vse skupaj pomešani z vonjavami velikega vrta, ki je ležal spodaj... Spomin na to je že bolj budil zavest, kako strašno je ponikanje in njen položaj, ko mora posedati tukaj sred zasihljega žotoriča, sred te novčene temelje, s to bedno karavano in žekati na očeta, ki ga od nikoder ni. Ura za uro je minila. Končno je zadremala tudi kraljeva hči, a Bedulinka je dvignila in odnesla nazaj pod žotor.

Nenadoma je čuvaj zatobil v reg. Enkrat, dvakrat, trikrat. Ni trajalo dolgo, ko se je znašlo zamolko topotanje konjenikov, ki so se bližali od obrežja. Vas taborišče je bilo na nogah. Okrog žotorja je nastal vrvež. Ljudje so kričali vse vprek. Nekaj sene je pritekelo do mesta, kjer je čuvaj zaklicil svoj »Kdo je?«

Bil je poheglj kralj, ki je prihajal. Sotesko je bilo osvetljeno od kadečih se plamenov. Nekdo je stopil na vrh peščine in pogasił ogenj. Sredi vrveža razgibanega žotoriča se je znova oglastil otroški glas in se drli neutrudno naprej kakor žaba, ki sedi na suhem.

Po nekaj dnevnem potovanju je karavana pregnanega in bežecega kralja Ptolemeja XIII. zagledala mesto Gaza, prvo judovsko obalno mesto. Konji in popolniki so bili že strašno žejni. Zadnji del poti je trajal dve, kakor so mislili, in vodni mohovi so bili že nekaj ur prazni. Kralja se je polastil nemir in bes. Če se mu je jeza za kratki čas polegla, je na sedlu sedel sključen in klavrn, kakor da ne bi bil več pri pameti. Potem se je pa spet spomnil na trpljenje zadnjih dnevin na upor v mestu, ki ga je prisilil, da se je naglo odpovedal prestolu in pobegnil, in takoj ga je spet popadel bes. Tisti, ki je na tem mučnem potovanju jahal ob njem, je čul, kako je predst mrmaril grozljive pretinje na račun »kak«, ki jih je redil na svojih prsih, na račun dvorjanov, plramid hlinavstva, pred vsem pa na račun aleksandrijskih bogatinov, ki so mislili svoje bogate blagajne rešiti z tem, da so prestopili na milost in nemilost izročili brezvladju, ženskam, svecenikom in sklopilcem. K uporu so nahujšali njegovo lastno meso in kri, načudili so proti njemu drugih in podkupili povelnjnik vojske. Strahopetni psi... Kar mu pa nikakor ni šlo v glavo, je bil upor gardski častnikov. Ako bi dvorna garda ostala zvezta, bi se pokazal, kaj bi znal narediti s tistimi, ki so ga obkladili z žabštardom, »sgledanskim češčenjem...« Kako sijajno vrsto visile bi dal postaviti vzdolž ceste Mrljškega mesta Aleksandrijci bi dobili nauk, vreden starih faraonov. In s tem bi bilo vse pri kraju, kajti Bedulin in podeželjani so mu bili udanli in niso nikoli godnjali. Bili so vzorni podaniki. Samo ti politikanje v glavnem mestu, nevezata, klečplasta plemljška avot, poklicni zarotniki,

nenasilni meščanski vampli, to je bila tista kuga, ki bi jo bilo treba nelzprosno zatreli. Le eno edino napako je zagrelj: da ni Egipta pravocasno počistil teh nadisčavljenih in načičkih posjetilcev, ki so si domislili, da so gospodari v državi... Toda njihovo zmagovalstvo ne bo dolgo trajalo. Bil je pravljiv, če bi bilo potrebno, vrezati se tudi s samim zlodjem, da bi se mogel ponosno kakor Jupiter, s svežnjem pušči v roki, na čelu velike vojske kot maščevalce zopet vrnilti v Aleksandrijo.

Sla po maščevanju mu je grlo že boli osušila. Ob prvem ribniku pred zidovi Gaze je vsa karavana med rjevjem – ljudje in živali so se dirje pomešali med seboj – planila k bregu kalne vode. Kakor na potapljači se ladji, kjer se sieherni poskuša rešiti na svojo pest, je Izginala vsa poskorešča. Bila je nova, strašna preizkušnja z kraljevskega begunci. Naj je še tako glasno krčil, da njemu pripada prednost: njegov glas je utonil in nihče se ni zmenil zanj. Gonjači kamel in sužnji se niso niti zganili ob psovkah in udarcih ter se s »V«-jega mesta niso hoteli umakniti.

Potomej, ki je prekel vse Sirilske vodnjake, se je moral – čeprav razvajen vsega doberga – zadovoljiti s tem, da je potiral zelenkasto, z blatom, krvilo in živalskimi odpadki pomešano vodo.

Vsičko na svoji kameli pa je njegova enajstletna hčerka iz belih ogrinjali, ki so pokrivala njeno glavo, lica in ramena, z gnušom gledala na ta divji prizor. Žejalo je, niti manj kakor ostale, vendar je samo grbanički celo, zapira veko z dolgimi črnimi ohrvimi in stilizirana ustnice. Bedulinka je stopila dol in ž ponudila srebrni vrč, v katerega je skozi košček tenčice precedilla vodo, do katerega je prišla le za visoko ceno: mladinka se je pljace branila.

Deklica je odmahnila z roko. Iz sosednjega žotorja se je nenadoma oglastil jok otroka, ki se je zmerom bolj spreminjal v vreščanje in jezorit vik. Mala kneginja je pihala ob jezu in neučakanosti. Eden izmed spreminjajočih mož se je zaradi rezkega evljenja prebudil in začel besno godrnjati. Deklica je naslonila glavo na Bedulinkino koleno in se z odprtimi očmi in napetimi ušesi zagledala v milijone zvezd na nebnu, ki so bile posejane tako na gosto, da so skoraj dočela prekrile temino nebesnega sveta. Očitno je otroka v sosednjem žotoru dojilja pritisnila k prsim, kajti slišali se je, kako je vekanje pojemanovalo med emocijanim in požiranjem.

Tiba je govorila Bedulinka in pritisnila nista skoraj v lase deklic, ki je izustila besedo »mrkavec«. Dopovedovala ji je, da so to vendar njeni bratje in da mora z njimi imeti potrpljenje. Boginja Afrodita, ki iz morja bdi nad kneginjo, jo bo nekoč poplačala za vse muke in nosreče. Mladenka ni odgovorila nicesar, temveč si je mislila, da bi bilo zanjo bolje, ako bi ostala v Aleksandriji. Ob takšni urbi tam ležala na mehkih pernečkih in skozi okno, odprtlo na plosčadi, bi pasla svoje oči na morju luči v pristanščini. Plamen avtillnika, kakor tudi bleščeči pristan, se je iz dela kakor razsvetljava, ustvarjena nalaže za večji blisk kraljevskega palata. Prav do najvišjih ploščadi so udarčali glasovi petja in godbe in vriskanje plesočih mornarjev ter deklin, vse skupaj pomešani z vonjavami velikega vrta, ki je ležal spodaj... Spomin na to je že bolj budil zavest, kako strašno je ponikanje in njen položaj, ko mora posedati tukaj sred zasihljega žotoriča, sred te novčene temelje, s to bedno karavano in žekati na očeta, ki ga od nikoder ni. Ura za uro je minila. Končno je zadremala tudi kraljeva hči, a Bedulinka je dvignila in odnesla nazaj pod žotor.

Vojna med Rimom in Perzijo bi pomnila zaprtje meja, konec varnosti cesta, zaporo pristanšči in ozivljanje napadov gorskih Hebrejev in emirjev z ravnine.

Stotnik, ki je povlejal posadki, je zopet poskušal vzpostaviti mir na trgu, kjer so se v senci stojnice, ki so bili zaščitene proti soncu s kotorovino, koci in palmovim listjem, gnetje skupine ljudi v vseh mogočih nošah Azije in Afrike. Poveljnik je v spremstvu tomača vedno znova zatrjeval, da je bil v Rimu izvoljen za konzula zaščitnik Sirije in Pompejev najpretnjevi general Aulus Gabinius. Da je Gabinius posjal v Antiohijo močno vojsko in konjenico, ki je zmožna spraviti k pamei deset takšnih

kraljev, kakor je persijski in da se libanonski in pustinjski knezi prizegli Rimu svetoboro. Zatorej je vsaka bojszen odreči. »Kralj kraljev« ve, kako stvari teko, in se bo gotovo premisli, preden bi storil to neumnost. Mesečnom Gaze in trgovcem vsega Vzhoda se ni treba niti najmanj batiti. Nikjer ni kazno, da bi nastala vojna, kadar razširja nasprote gvorice, bi rad nagnal v višino tržne cene in računa na strah neumnih. Zatorej: previdnost pred navijale!

Stotnikove besede in se bolj ugled njegevo položaja so prepričali množico, da se je vrvenje poleglo. Cene so začele padati in nize in razkladanju zabojev in vred se je spet pridno in vneto nadaljevalo.

Tedaj se je nenadoma iz stranske ulice dvignil vrišč: jata glasno govorčih in zamuhočih ljudi so je villa na trgu. Kar so ti ljudje govorili in kričali, je zopet preknil kupuje. Kakor kralj Ptolemej pred vratil Gaze! Brez dvorianov in brez častnega spremstva iz države pregnant! Ali je to mogoč? Le z nekaj služabnik in svojimi majhnimi otroki! Vsi so pozijali. Potem se je moral v Egiptu dogoditi nekaj strašnega, aka je tako žalostno propadej najslnejši vladar sveta in najbogatejši odjemalec azljskih trgovcev!

Trgovci niso hoteli nič več kupovati. Nekateri so začeli zapirati svoje prodajalnice. Drugi so v zadregi obstali na pragovih in čakali.

Videli so, kako je stotnik govoril s tolmaci, kako se je njegov obraz zmrznil in kako se je povzel na konja. In potem se je prehrani skozi množico ter v diru Izginali proti egipčanskim vratom. Troba poučenih fantalnov, gonjačev kamel in postopačev se zapodila za njim.

Cene robe, ki je izvorila arabska karavana, so globoko padle. Nihče ni hotel nicesar več čuti o slonov kosti, amaragdih, blusu in džamavki vodah. Le nekaj veržnikov iz Jeruzalema je pograbilo priliko in so vred z miro, ludigom in dragimi kamni pokupili za cene, katerim bi se malo prej na vsa usta smejal.

Upor v Aleksandriji

Kakor sodobna Evropa, tako je tudi star Rim poznal svoje »vzhodno vprašanje«, ki mu je delalo veliko preglev. Razlika je le v tem: dandančanje vzhodno vprašanja se nanaša na Balkan, v rimskem času pa na Egipt.

Pred temi stoletji je Aleksander Veliki, macedonski kralj, osvojil Egipt. Po njegovi smrti je eden njegovih generalov, po imenu Lagus, prevzel oblast in ustanovil neodvisno lagidsko kraljestvo. Ta rod se je skoraj poltretje stoletje obdržal na prestolu, čeprav je običaj, da je vsakokratni prestolonaslednik vzel za ženo svojo sestro, in če ni bilo, pa eno izmed tet, rod močno oslabili. Predsodek, da se je zaradi ohramitve članski posvečene kralj nislkih vladarjev potreboval ogromiti meščanju z drugimi družinami, je bres dvoma pripomogel k prapadu tovorne kraljevske hiše. Vrh tega se je dogajalo, da so se žens - sestre, ki so se od rojstva žutile poklicane za vladino oblast in se zavedale pravice do prestola, začele vmešavati v vladivo posle v takšni obliki, da je vse skupaj mešči že na samodržavje. Ako je možen - bratom takšno ravnanje presehalo, so jih zavrgli in sklepali nove zakone, toda zmerom z dekleti in istega rodu. Od tod izvirajo nepravilna ljubomornost, zagrizeno sovraščvo in grozne dvorske žalobre. Zgodovina Lagusov je nekončna veriga nasiljev, zarot in maščevanj med bližnjimi sorodniki.

Ni glede na to, da so na prestol sedali nediočni, duševno bolni ali celo pokvarjeni

Ne to, temveč taka je bila Kleopatra, kraljica hajnega sijaja in lepote, o kateri govoril živiljenje, ki smo ga začeli prilagovati v današnji četrti. Na sliki vidimo egiptovske kraljeve hčer, kneginjo Slt-Hathor-Junet, ki je živila v letih 1830 do 1840 pred Kristusom, in njen nakit. Nakit egiptovske princesse, ki so ga našli v nekem grobšču, je bil sijajan, eleganten in popoln, da bi ji ga zavidala sieherna sodobna kneginja ali millionarka. Posodice za mazila in barve iz brušenega srebra z zlatim ročajem, okrašenim z elektronom in lapisom lazulli, čudovito brušeni dragulji, neprekosljivo izdelane zapestnice iz ametistov, turkizov, zlate, karneolov. Niti sodobna zlatarska in draguljarska umetnost ne so more ponositi s takimi dragotinami, kakor jih je nosila ta kneginja, živeča pred skoraj 4000 leti.

zastopniki, je imel predsodek glede krvne čistosti in drugo kvarno posledico: čezmeren vpliv dvorjanov, ki so se gneli skozi kraljeve doma. Tako se je dogajalo, da so dvorni skopljeni dosegali čin zaupnih svedovalec kraljeve krone, in često je prišlo tako da le, da je bila moč takšnih poslovancev, ki so znali spretno izrabljati nizkotne nagone svojih kraljev in kraljev, večja kakor pa kralja samega.

Po smrti Ptolemeja Aleksandra, ki ni zapustil niti otrok niti nečakov niti bratov, je dinastija Lagusov veljala za izumrlo. Rimski demokrati pod vodstvom Julija Cezarja in bančnika Marka Krasa bi najraji neutegnili poslasti v Egipt vojaško doopravo, da bi delo zasedla. Kras je trdil, da je pokojni kralj vse nislko kraljestvo z oporočki prepustil rimskega državi. Toda opora ni bila nikoli objavljena. Rimski senat se je istiskrat moral voriči z velikimi notranjimi težavami in niti bil voljan dati nepravilni stranki priložnost za bučen uspeh. Sicer pa vodniki republikekske stranke niso kazali nobene volje, da bi v Egipt nosili svojo kožo napred. Senat je odločeno napustil.

Tako je umrlom kralju sledil skrivnostni bratrance, ki si je nadel ime Ptolemeja XIII. Toda ljudje so mu nadel posveto Auletes, to je piskat, kajti edino spretnost in sposobnost je pokazal s tem, da je znal mojstrsko igrali na plošči. Aleksandrijca, takrat prestolnica kraljestva in najrazkošnejše mesto vsega Sredozemja, se je razdelila na dve stran. Opozicija stranka je vztrajala na trditvi, da je vladajoča dinastija izumrla in je smatrala Piskata, ki je bil sin nekega Ptolemeja in neko tjele plesalce, za navadnega viličjaca. Druga stranka, ki je bila v večini in tako nestrpna, pa je bila nazirana, da ima Piskat v primeru, ko je nobenega zakonitega naslednika več pravico zasedti faraonski pre-

stol. Ker je prava veja Lagidov Izumrila, je izredki še zmerom boljši kakor pa tuje. Bojazen, da bi Rimljani utegnili stanje porabil za uveljavljanje svojih zahtev do Egipta, je omogočila, da je zmerna stranka pridržala. Tako je lahko mišljaj nepomirljiv, so se sprijaznili s čakanjem, da bodo videli, kako se bo novi kralj znašel. Obenam stanki sta si bili namreč edini v tem, da sta odklanjali tuje nadoblast. Poskus pa se je končal neugodno, oziroma takšno je bilo mnenje visokih uradnikov, vpl

S. S. VANDINE:

Skrivnostni zmaj

21

DOSE DANJA V SEBINA

V jezeru na Stammovem posestvu v Inwoodu skrivnostno izgine Stammov gost Montague. Sledi takoj policijski preiskava. Po izpovedi zaslišancev naj bi se bil Montague prislušku v vodo ubil in utonil, ali naj bi ga bil kdo iz ljubomornosti ali sovraštva spravil s poti, ali pa naj bi ga bil kdo ugrabil v jezeru zmaj, kakor je odločno zarejala Stammova mati Matilda.

Najdraži čudnini, zmajevimi podobnimi stopinji na blatenem jezerskem dnu in potem rane, ki jih je imel Montague na prsih, so po njegovem trupu našli v ledenski kotanji za jezero, so govorile za to, da je Montaguega res ugrabil zmaj. Po mnenju zdravniškega izvedenca pa je moral Montagueja nekdo najprej udariti s topim predmetom po glavi, ga zadaviti ter nato njegovo truplo zveči iz jezera ter ga tresčiti v ono ledensko kotano.

Sum, da bi Montagueja umoril Stamm finančni svetovalci Greec, se izkaže kot neutemeljen, ker naslednjo noč tudi Greec najdejo ubitega v isti ledenski kotanji z enakimi ranami na prsih, kakor jih je imel Montague.

Tisto noč, ko je Greec izginil, sta bližnik Trainor in Stammov prijatelj Leland slišala, kako so se sledniči po tem odprla hišna vrata, da sta dva človeka odsila iz hiše, čez kako uro so pa se je vrnil samo eden. Kdo naj bi bil ta ponocni potnik?

Stamm izpove, da je imel preteklo noč z Greecom razgovor o nekih denarnih vprašanjih, nakar da je Greec predigal, naj bi šil malo na zrak, in pa da je reče šel spati in pustil Greeca, da je šil sam na nočni sprechod.

Slučajno najdejo v Tatumovi sobi ključ od kapelice, kjer so Stammovi imeli svojo družinsko grobnico,

kjer, o katerem je bila Stammova mati dejala, da ga ima skrbno skritega in da ve za sanj samo ona. Policija s tem ključem odpre tisto kapelico na Stammovem posestvu ter odpreje v njej sveč krav, maledž ter cvet gordenje, ki jo je bil Greec še prejšnji dan nosil v svoji gumnici.

Policija si mimogrede ogleda Stammov akvarij, poleg eksotičnih rib (Stamm se je vneto ukvarjal z ribičami), potem pa še rastlinjak, pri čemer duša preiskovalne komisije Philo Vance, posveti velike pozornost vlažni prsti, kjer je bila vsojena neka redka rastlina.

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Čelnik ni takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vance je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«

Pri nadaljnji preiskavi policijski narednik Heath najde v bližini onejne kapelice sumljivo samoklonico, skrito med drevesjem, Vance gre na splošno začudenje v trgovino kupiti potapljaško obliko. Stamm pa se odpravi dvigni iz jezera tisto skalo, ki je prejšnji noč tresčela s petim vanji. Nekoliko pozneje Vance z drugimi članji komisije odide spet k jezeru, kjer je najbljže do one stare Stammove grobnice, vzame nek predmet iz svojega kovčega, seže z roko pod vodo, tisti predmet potem spet spravi, nato pa počaka, še drugim, ki so stali nekaj zadaj, pod vodo ob jezerskem bregu sled-trikrakega, zmagievemu podobnega kremplja, prav tako, kakor so jo bili po Montaguejem izginutim zasedli sredi jezera na blatenem dnu.

Vace je takoj odgovoril, temveč je že naprej ogledoval tisti dve stopinji. Potem je čisto počasi spet vstal in večkrat pokiali vse zamislil:

»Da, prav takšne so, kakor sem jih bil že posnel,« je pripomnil. »O tem ni nobenega dvoma, gospod. Nato se je ozrl na Heatha in dejal: »A na tem mestu jih nismo opazili, ko sem delal posnetke onih drugih.«</

Med suličarji in sipami

V širokem pasu ob čilskih in perujskih obalah se vlete skravnostni vodni tok, ki so mu vzdeli imen Humboldtova cesta. Pogumni ribiči, ki jim je križanje ob domaćih obalah že presevalo, so se včasih spustili v te nezname vode, po katerih je zdaj pa zdej rezal valove le kak prekoceanski parnik, ter imeli srečo opazovali in tudi ujeti kakega velikanskega sabljača ali suličarja. Po njihovem pripovedovanju se je razvedelo, da se tod shajo cele trume takih rib velikank, ki že po svoji vnanosti vzbujajo občudovanje in nemalo strahu. Poleg satanskih morskih psov in nenasilnih kitov so po Humboldtovem morskem toku živili dolgi in neverni suličarji, da se je ribiču moralno stisnilo srce, če je le za hip pomisli, kaj bi se mu lahko prispeljo, če bi po nesreči ali naključju padel v morje.

K suličarjem štejejo posebno vrsto hitrih in krivočnih rib, ki se jim je zgornja čeljust podaljšala v 40–60 cm dolgo in ostro kočeno sulico. Lov na te ribe je naporen in precej neveren. A vprav nevernost je tisti mik, ki držim mornarjem ne daje miru. Ker je mnogo vrst suličarjev še manj znanih in velja srečen boj s temi vodnimi strelami za poseben ribički

Najbližja pot k albatrosovemu sreu gre skozi želodec. — Ta beli vladarček oceanov ljubi morsko samoto in se ogiba ljudi. Tu pa ga je sestradanec zvabil ribič na krov in ga pitjal koliko časa, da se ni mogel več dvigati. Člane albatrosove družine srečaš od Berlingove ceste prav do antarktičnih obalah precej izmisljene. Sicer smo videli dosti plavuti, a ne takih, kakršne smo mi iskali. Hoteli smo namreč na vsak način do suličarja.

Nekega dne smo že misili, da ne oči niso varale. Nič! Bil je le velik morski skat, ki se je mimo sončil v jutranjem soncu in se zdaj pa zdej malo stresel, da bi se znebil nadležnih zajedalskih rib.

Polem pa je prišlo neprizakovano. Nekaj sem šaril s svojim fotografatskim aparatom, ko

uspeh, ni čudno, da se najdejo ljudje, ki se na stražijo nobenih naporov, da bi le mogli kak večji takih morski počasti do živega.

Ni dolgo tega, ko se je skupina sedmih ribičev odpovedala na lov na suličarje v visokih vodah Humboldtovega morskega toka. Eden izmed njih nam je v svojem zapisniku ohranil tele zanimive podatke:

»Ko smo stali na pomolu perujskega pristanišča Talare in si z rokami zastri oči pred žarnim ekvatorskim soncem ter se ozirali po velikanski tihomorski vršni izven zaliva, smo se na tistem zavedali, kako velika naloga nas čaka tam zunaj. Spraševali smo se, kako nekdo bomo mogli na takih neskončnih vodnih ploskvih užeti hrbitne plavut suličarja, da bi se mu lahko približili in začeli z njim začleni boj.«

Tedaj nisem mogel verjeti, da ga bomo sprol, kjer videli, še manj pa, da bomo imeli priliko srečati še eno najbolj strašnih morskih bitij, tihomorsko sipo velikanko.

Dan po našem prihodu se je začelo delo, ki je trajalo več tednov. Od zore do mraka smo rezali morsko gladino ter včasih na višez prazno oceansko vodovje. Vsak den smo bili kje drugje in budno, stali na preči, kjer bomo zagledali hrbitne plavut, ki bi nam neznanjale, da bo šlo zares.

»Zdaj smo v aprilu, prepozni smo, je dejstvo starejši ribič, več sreče bi imeli, ko bi se odpravili januarja.«

Kljub temu pa smo vztrajali dneve in dneve. Že nam je plahnelo vsako upanje, tako da smo že misili, da so govorice o ogromnih hrbitnih plavutih v Humboldtovem morskem to-

Pa vsej obali najde celo trume potrebitljivih manitejcev. Ko so ribe odčišene, pa spravijo jastrebi vse ostanke. Tako ribičem prihranijo sitne dele in preprečujejo kušen smrad.

sem pa pogledal na morje, sem nenadoma zaledal dvoje plavut, ki sta se premikali v ravni črti. Srce mi je začelo kovati. »Je... ne, ni, morski pes je,« sem se zaganjal med upanjem in razčaranjem.

Pa je bil. Da, pravi suličar. Sposnal sem ga po obliku plavut. Bile so nenavadno velike in letala v isti črti. Prva je bila ogromna hrbitna, zadnja pa repna plavut.

Miniti sta minuta ali dve. Tedaj se je počast klobuk vrgla na vabo, nam pa je zastalo srce.

»Pazil! Spusti vrv! Ze vleči!« Celin se je nekoliko zazibal. Vse je bilo tiko, nobenega šuma iz vode, samo motor je trudno predel svojo pesem po gladini. Znojne kapije so se zabiliskale na čelu, ko me je očinil ekvatorsko sonce. Boben, na katerem je bili napeta vrv, se je počasi začel vrteti. Kmalu neto je že zetel drveti, kjer da bi ga vleka nevidna sila. Nasrednje je že kar hreščal, saj ga je vsekoli strahoten dinamo v vodah.

»Previdno! Tako! Zdaj se pogreza. Obrata se. Ustavil se je! Klici so se vrstili drug za drugim.

Zival je živila sem in tja. Iskala je svobodo v tem ogromnem morju, ki ji s svojo neskončnostjo pač ni moglo omejevati svedoč.

Bor je že trajal skoraj dve ur. Nenadoma je žival nagonsko iskala svobodo v globini. Pogreznila se je 40 m, 45 m, 47 m. In končno do 50 m. Palica se je nevarno nagnila, a ribe se je še voda.

Poi ure pozneje se je morje pomirilo in bobenček se je počasi začel obrnati v nasprotno smer. Zival je doigrala. Naposled smo potegnili i zvode dolgi trup, ga prevezeli z močnimi vrimi in z združenimi močnimi zvezki na krov. Bila je krasna riba. Zaigrala nam je srce, ko smo gladiili srebrni trebuh in pretipali dolgo kočeno sulico: naša potrebitljivost je bila poplačena.

Včasih pa je ribička sreča večja, kjer bi si sam želel. Tako se nam je tudi zgodilo na tem uspašnem lovnu. Komaj smo ribo spravili v kraj, že je nekdo zaklical, da je zagledal srpo.

Zvezčerje se je, in vedeli smo, da ob takem času gredo na lov ravno te malo zatelene in hudo neverne morske zverine, ki jim domaćini pravijo samo »Satans«.

Ko lega mrak na gladino, ležejo na valovem kakor djuhovi. Po sodbi domaćinov bruhajo celo strupe. Vendar ves ta strah ni pretiran, če se kot izkušen ribič zaveda, kakšno nevernost imaš pred seboj, kjer sreča tako zverjeni počast z desetimi dolgimi lovčami in ostrom žrelem.

Sprva nisem nič videl. Potem pa je kakih 20 m od colna začela voda v čudni fosforini svetlobi. Svetloba se je spreminala, tako da se mi je zdelo, da je vse le igra junih žarkov. A ko sem zagledal že več svetlobnih utrinkov, sem vedel, da se je okrog nas našla celo truma nenasilnih morskih sipp.

»Tole pogled!« Tovariš je vrgel v vodo pet majhnih ribic. Tedaj so kakor drobni meteorji planile proti njim lačne sipe. Stal sem ob ogreji in videl, kako so izginjale v globino, tako da sem naposled videl le še drobne svete pike. Virgil smo še več vab. Nenadoma se je zardelo, kjer da je morje bruhne poseben žaromet v prav tiki eksploziji.

Nikomur ni prišlo na misel, da bi tel leč.

Zaleli smo, da bi bila naša sreča popolna.

Zbirka oceanskih sipp, ki jih je ribič spravil na krov z jeklenim ribičkim pritočkom.

Najvanjša je dolga 1.80 m, največja, ki tehta več kot 50 kg, pa 2.70 m. Ni čudno, da jih domaćini imenujejo »satans«, ker se te sipe niti kita ne ustrašijo. Z lovčami se prispevajo na žretec, z močnimi čeljustmi pa grozovito trgajo kos za kosom...«

Tako smo bili vsi pokonci. Krmar je motorni čoln takoj usmeril, da bi se laže približali. Pripravili smo se na boj. Velik vabovo smo čvrsto nesadili na dva velika železna kaveljina, spravili v red ves ribički prtor in čekali ugodnega trenutka. Zdaj se mese spet živo zavedel, kaj se pravi lotiti se morske počasti, ki je trikrat ali štirikrat težja od ribiča, ter se s trnkom boriti z njo ure in ure. Človek, ki mu je ribičito deveta vas, prav gotovo ne bo verjel, da je res pravi dvojboj, ki zahteva od ribiča krepke mišice in jeklene živce. Zajeta žival si pomaga s svojimi velikimi telesnimi silami, šviga besno sem in tja, zdrse ko strele v globino, da se v naslednjem trenutku spet požene kvíšku celo iznad gladine. Ribič pa napeto zaseduje žretec, dokler se mu zaradi hudega napora ne začne treseti roke in noge, da naposled skoraj docela odreveti. Kolikokrat pa se še pripeti, da se žival v poslednjih besnih zagoni nazadnje vendarje osvobodi. Taka je pač ribičeva usoda. Danes sreča, jutri smola. Kdo ga bo zavidel?

Celin je vozil počasnej. Tedaj sem spustil vabovo, ki je skrivala dva velika železna kaveljina. Vabovo je bila pritrjena na 900 m dolgi vrvi, vabovo pa je zdaj drsela po površini kakih 24 metrov za krom.

Ves čas je suličar mirno plul po gladini. Ni mu bilo videti, da bi kaj opazil, ko smo razburjeni tekli sem in tja. Krožil je zdaj sem zdaj tja ter nas veden opozarjal s svojimi dolgimi zakrivljenimi plavutmi, ki so mirno štrlele iznad gladine. Na motorni čoln je prav tako, krožil v velikih lokih okrog počasti. Ta igra se je nadaljevala precej časa.

Ko smo se približali širši plavut, je čoln vozil počasnej. Tedaj se je vabovo potopila in nam izginila izpred oči. Repna plavut, ki se je mirno sončil v jutranjem soncu in se zdaj pa zdej malo stresel, da bi se znebil nadležnih zajedalskih rib.

Polem pa je prišlo neprizakovano. Nekaj sem šaril s svojim fotografatskim aparatom, ko

Velikan se je moral vdati. Suličarja, katerega mese močno cenijo, vlečejo na krov, potem ko so se borili z njim celih dve ur.

Da, ujamem suličarja. Je več kakor posebna čast. Kaj želite, da pripelje domov še tako sipo velikanko, ki jim ni nobena na svetu po nevarnosti in početnosti podobna.

Sipe ne ujamem tako lahko kakor ribo, čeprav jih je na tisoče in tisoče. Pri vsej početnosti je zelo previdna. S svojimi desetimi lovčami, posejenimi s celo vrsto ostrih bradavic, otipa vsak griljaj, preden ga trde čeljusti raztragejo. Kadar pa je zajeta, si pomaga z vsemi prevejanimi domislicami, ki jih je tako žival v smrtnem boju zmožna. Ta glavonosce imajo poseben meh, pol posebnega barvila, ki ga z mišičnim in vodnim pritiskom lahko izbrizga, dačka okoli sebe. Hkrati pa je v njem telesu poseben prekat, ki ga po volji lahko napolni z vodo. Kadar se poganja, iztisne vodo, in po znaniem fizikalnem zakonu se žival pomika v nasprotno smer izlivenjega curka. Pomika se sunkovito, a v potrebi blikovito in naglo. Lahko bi se zgodilo, da bi se nenadoma pogna na krov in na nas ter pijušnila v vodo na drugi strani barke.

Vabovo z močnim trnkom se je pogrenila. V hipu se je zagnala vanjo velikanske sipe, ki je že morala biti tako lačna, da je res potrebila na svojo nagonsko previdnost. Ko je živila, da ne more več bežati, je tako pobavila vso vodo, da bi se s svojo sumetno meglo kakovito izmotala. Švigel je sem in tja in čez nekaj časa smo spet užrli svetel trup, ki je kakor torpedo blisnil z ene strani na drugo.

Vabovo z močnim trnkom se je pogrenila. V hipu se je zagnala vanjo velikanske sipe, ki je že morala biti tako lačna, da je res potrebila na svojo nagonsko previdnost. Ko je živila, da ne more več bežati, je tako pobavila vso vodo, da bi se s svojo sumetno meglo kakovito izmotala. Švigel je sem in tja in čez nekaj časa smo spet užrli svetel trup, ki je kakor torpedo blisnil z ene strani na drugo.

Sipe velikanka je zagrabilo vabovo in mora po površje. Tu jo vidimo, kako s vsemi nevarnimi lovčami loviti zasedovalca. Morje ob perujski obali močno frosoreseira, tako da jih ponoči vidiš, kako kot meteorji šivljajo sem in tja

Na nočnem lovu na oceanske sipe velikank. Te sipe je skrajno nevarna in se nikogar ne boži. Kar zagrabil s močno čeljustjo, okreže kakor z britvijo. Ribički prtor mora biti iz najtrdnejšega jekla, ribič pa pokrit s posebne masko, da mu sipe ne štegne v obraz curka svojega žravnice.

Na nočnem lovu na oceanske sipe velikank. Te sipe je skrajno nevarna in se nikogar ne boži. Kar zagrabil s močno čeljustjo, okreže kakor z britvijo. Ribički prtor mora biti iz najtrdnejšega jekla, ribič pa pokrit s posebne masko, da mu sipe ne štegne v obraz curka svojega žravnice.

Z lovčami je sipe ovila ribički drog ter z močnimi čeljustmi sekla iz njega cele kose.

Sedno pod drogom je druga sipe, ki se že lotova ujetje tovarišice. Sipe imajo močne kanibalne gone ter takoj planete na vrst-

nekoč. Konec je prišel botj neglo, kakor bi pričakoval. Žival se je hotela oddahniti, ta trenutek pa smo porabil, da smo jo v kreatkih sunkih dvignili nad gladino. Otepala je že s svojimi nevarnimi lovčami, a vendar je bil tudi ta poslednji napor zman. Z močnim kaveljnim senjo zanj se vrat in potegnil kvíšku. Železo se je zadrio tako globoko v tlinik, da je žival kmalu izdihnila.

Dela Bernarda Shawa zaradi nemoralnosti prepovedana

V zadnjih desetih letih je cenzura na Iraku prepovedala že nad 1500 knjig. Velika večina teh knjig je tujih. Strogo je bilo prepovedano, da bi te knjige še naprej uvažali na Iraku ter jih tam razpečivali. Prepoved je cenzura uveljavila s tem, da so knjige nemoralne. Med pisatelji, katerih dela je prepovedano uvažati na Iraku, je med drugimi tudi Bernard Shaw.

Za umazane otroke višja šolnina!

Ker starčev ni bilo mogoče na kak drug način prisiliti na temo, da bi pastil na bližino svojih otrok, je gvatemalski Gvatemala je srednjeameriška državica južno od Mehika, prosvetni minister izdal edik, po katerem morajo učitelji po svojih veseljih letih izdajati otrokom poleg običajnega apricovala tudi še apricavo s magi. Učitelji morajo vsako jutri stroka, ki pridejo v šolo, pregledati ter redovati s osirou na njihove čistote. Otrok dobri tem boljši red, dim bolj čista je njegova oblačila, dim lepše je umit, dim lepše ima običajene zabe in podobno. Na koncu leta učitelji tudi dnevne ocene seštejo ter jih delijo s številom učnih daj ter tako dober končna letna ocena o otrokovem čistoti in snažnosti, o čemer morajo otroku napisati tudi posebno apricovalo. Na temelju tega apricovala potem dolazejo ob začetku prihodnjega šolskega leta višino šolnino, ki je mora plačati učenec, če hoče nadaljevati šolo. V Gvatemale toraj plačujejo umazani otroci nižjo šolnino kakor pa umazani.

Bela vrana med doktorji

Na vseučilišču v Kopenhagenu je zadnjih desetih doktorskih častek nek Eskim. Ta sin visokega severa se je z vso vremeni in vztrajnostjo posvetil naukom, v času počitnic pa je vsako leto odpotoval nazaj k svoji družini v rodno srečno kobo. Odpovedal se tudi tu ni običajnim vsakoletnim vožnjam s kajakom. Hodil je s svojimi rojaki na lov, ki je dostikrat trajal po več dnevi. Skratka, živel je povsem tako, kakor da ne bi bil nikoli videl omikanega evropskega sveta. Kadar se je v družbi svojih rojakov s kajakom odpeljaldalec na lov, je vsaj vzel s seboj tudi knjige, iz katerih se je učil na doktorat. Ko so si drugi po uspešnem lovom privožili nekoliko počitka, je on porabil ta prosti čas v to, da se je poglavljaj v svoje knjige. Sprito tolkane svoje pridnosti in vztrajnost je tudi res dosegel svoj trdnih namen. Priboril si je pred izpravevalno komisijo doktorsko čast in tako postal res prava zabela vrana med vsemi doktorji na svetu.

Najtežji novorodenček

Najtežji novorodenček, kar se jih